

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата архітектури, доцента кафедри архітектури і середовищного дизайну Національного університету водного господарства та природокористування

ПОТАПЧУК ІРИНИ ВОЛОДИМИРІВНИ

на дисертаційну роботу

ВАДИМОВА ДМИТРА ВАДИМОВИЧА

на тему **«Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій**

багатоквартирної житлової забудови (на прикладі м. Полтава)»

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування»,

галузі знань 19 «Архітектура та будівництво»

1. Актуальність теми дисертації

Проблема впорядкування прибудинкових територій, які є невід'ємною складовою комфортного та безпечного міського середовища наразі є досить актуальною. Питання ефективного використання прибудинкових просторів, їх функціонального використання і створення естетичної привабливості в умовах урбанізації та підвищення щільності забудови набувають особливого значення та потребують підвищеної уваги науковців.

Орієнтуючись на зарубіжний досвід благоустрою дворів, які формуються багатоповерховою житловою забудовою, а також, зважаючи на гуманізацію вимог до житлового середовища, еволюцію людських потреб, ускладнення соціальних взаємозв'язків, інтенсифікацію життєвого ритму в останні десятиліття нарізла потреба в перегляді підходів та принципів, норм та закономірностей організації прибудинкового простору, пошуку новітніх тенденцій благоустрою прибудинкових територій багатоквартирних житлових будинків, перейняття позитивного закордонного досвіду. На даний час досить часто благоустрій прибудинкових територій не відповідає сучасним вимогам та уявленням про такі міські простори; обладнання майданчиків є нерідко застарілим, як фізично, так і морально, не відповідає принципам інклюзивності, екологічної безпеки; іноді певні елементи благоустрою можуть нести навіть небезпеку для здоров'я і життя дітей та дорослих, а іноді у багатьох дворах зовсім відсутні місця для активного та тихого відпочинку, низький відсоток озеленення. Такі ж недоліки досить часто стосуються і прибудинкових територій нових житлових комплексів, які виникли за останні 5-10 років та навіть новіших. Тому досить актуальним вбачається перегляд і ретельний аналіз принципів та прийомів впорядкування прибудинкових територій житлової забудови. Дані питання є не достатньо вивченими та опрацьованими з точки зору нових сучасних підходів, що ще раз підкреслює актуальність теми дисертаційного дослідження.

Сучасні містобудівні вимоги, орієнтовані на підвищення якості життя, формування комфортного та безпечного міського середовища вимагають переосмислення ролі та просторової організації цих ділянок. Необхідно додати, що існуюча нормативно-правова база не завжди забезпечує чіткий розподіл відповідальності та ефективні механізми управління цими територіями. Несистемний та непродуманий підхід до формування оточення багатоквартирних житлових будинків часто призводить до деградації цього простору, конфліктів між користувачами, зниження комфортності середовища проживання. Тому необхідність розпрацювання науково обґрунтованих принципів та практичних прийомів впорядкування цих територій, адаптованих до сучасних умов та місцевих особливостей виступає вкрай нагальною та актуальною.

Проведені автором дослідження були обумовлені в тому числі і потребою визначення перспективних напрямків розвитку прибудинкових територій, напрацювання рекомендацій містобудівного характеру щодо даних утворень. Тому тематика, зміст роботи і

висновки переконливо свідчать про актуальність дисертації та її відповідність вимогам сучасності.

2. Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірність і новизна:

Ознайомлення із дисертацією Д.В. Вадімова дало підстави стверджувати, що викладені в роботі наукові положення та висновки достатньо підкріплені ґрунтовним аналізом відповідної наукової літератури, детальним дослідженням інтернет-джерел, є аргументованими та обґрунтованими. Дисертаційне дослідження є структурованим та логічним, відрізняється ґрунтовністю аналізу архітектурно-просторової організації прибудинкових територій та теоретичного осмислення сутності прибудинкових територій і базується на результатах авторського опрацювання. Належний рівень обґрунтованості наукових положень забезпечується грамотним напрацюванням методики дослідження прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови, яка базується на історико-теоретичному, порівняльному, морфологічному, композиційному, ситуаційному аналізах та емпіричній базі.

Крім того високий ступінь обґрунтованості наукових положень підтверджується використанням великого обсягу бібліографічних джерел, що нараховує 170 найменувань і дало змогу здобувачу досягнути поставленої мети та сформулювати низку важливих наукових висновків.

Аналізуючи результати проведених досліджень з урахуванням заявлених мети та завдань, можна зробити висновок про високий рівень виконання поставленого наукового завдання.

Оцінюючи наукові результати та нові факти дисертаційної роботи варто відзначити ті, що мають теоретичне та практичне значення для теорії архітектури та містобудування. Так, автором вперше визначено параметризацію та систематизування процесу організації об'єкту дослідження; розроблено уніфікований підхід до визначення прийомів впорядкування, що дозволяє більш якісно сформувати та організувати прибудинкову територію відповідно до визначених потреб; створено систему оцінки на підставі морфо-типологічних ознак території, які описують форму та функцію прибудинкового простору; зроблено прогноз щодо тенденції подальшого розвитку прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови.

Наукова новизна отриманих дисертантом результатів полягає у розробці принципів та прийомів впорядкування прибудинкових територій, що враховує їх багатофункціональність, морфо-типологічні особливості, фактори впливу та місцеву специфіку, а також в обґрунтуванні їх ролі у формуванні життєкомфортного середовища сельбищної території.

Крім того, автором розроблено та систематизовано інтегрований підхід до організації та впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови на основі принципів та відповідних прийомів. У науковій роботі використано авторські розробки цієї ідеї, які було застосовано в проєктних роботах, про що засвідчують довідки та акти про впровадження результатів дисертаційного дослідження. Також виявлено актуальність ревіталізації прибудинкових територій житлової забудови. Встановлено, що при розробці проєктів внутрішньодворових просторів важливим є визначення меж – вони мають бути закріплені юридично. Також виявлено різноманітні потреби мешканців та користувачів окремих дворових просторів; визначено, що важливими стають поняття синергетичних уявлень про інтегрованість керованих та некерованих факторів і що користувачі повинні приймати активну участь шляхом партисипативності. Зазначено, що всі принципові положення щодо організації прибудинкових територій можна охарактеризувати як основні базові принципи які слугують основою для формування теорій, концепцій, а з рештою – методологією у вирішенні актуальних питань. Підсумовано що впровадження принципів організації прибудинкових

територій можливе лише через ефективну реалізацію практичних прийомів, що забезпечують їх інтеграцію у процес проєктування та управління простором сельбищної території.

3. Практичне значення одержаних результатів дослідження

Цінними для архітектурно-містобудівної діяльності є розроблені дисертантом практичні прийоми впорядкування прибудинкових територій що стосуються визначення і оформлення меж прибудинкових територій та забезпечують ефективне управління даними об'єктами. Отже, результати дослідження практично можуть бути використані органами місцевого самоврядування, архітектурними та містобудівними установами, проєктними організаціями, об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) та інших форм власності для оформлення права користування прибудинковими територіями, розробки програм благоустрою, проєктів реконструкції та нового будівництва, що сприятиме підвищенню якості міського середовища сельбищної території та комфорту проживання мешканців.

Крім того, результати можуть бути застосовані при розробці методичних вказівок та рекомендацій в навчальному процесі, розробці лекційних курсів для здобувачів закладів вищої освіти.

Результати роботи є корисними та можуть бути враховані під час оновлення і доповнення нормативних документів для проєктування і реконструкції містобудівних компонентів різних рівнів.

4. Особистий внесок здобувача та апробація результатів

Автором розроблено та ситематизовано інтегрований підхід організації та впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови на основі принципів та відповідних прийомів. У дисертаційному дослідженні використано авторські розробки цієї ідеї, які було застосовано в проєктних роботах, в яких автор був відповідальним виконавцем. У наукових працях та публікаціях здобувачеві належать наступні результати: виявлено актуальність ревіталізації прибудинкових територій житлової забудови; встановлено, що при розробці проєктів внутрішньодворових просторів (прибудинкових територій) важливим є визначення меж – вони мають бути закріплені юридично. Не менш важливим, є виявлення різноманітних потреб мешканців та користувачів окремих дворових просторів. Визначено також, що важливими стають поняття синергетичних уявлень про інтегрованість керованих та некерованих факторів і що користувачі повинні приймати активну участь шляхом партисипативності. Підсумовано, що впровадження принципів організації прибудинкових територій можливе лише через ефективну реалізацію практичних прийомів, що забезпечують їх інтеграцію у процес проєктування та управління простором сельбищної території.

Апробація результатів дисертації є достатньою та ґрунтовною. Основні положення й результати дослідження доповідались та обговорювались на наукових конференціях, а саме:

- 75-та наукова конференція, професорів, викладачів, науковий працівників, аспірантів та студентів університету на базі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 02 травня 2023 року.

- XVI Міжнародна науково-практична конференція «Академічна й університетська наука: результати та перспективи», 12-13 грудня 2023 року.

- Міжнародна наукова конференція «Проблеми ревіталізації та гуманізації предметно-просторового середовища повоєнної України», 25-26 квітня 2024 року. -77-а наукова конференція професорів, викладачів наукових працівників, аспірантів та студентів: збірник матеріалів, 02 травня – 25 травня 2025 р. – Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, 2025».

- XVIII Міжнародна науково-практична конференція «Академічна й університетська наука: результати та перспективи», 09-12 грудня 2025 р.

У навчальному процесі зафіксовано наступну апробацію результатів дослідження:

- на кафедрі архітектури будівель та дизайну Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» в змісті дисципліни «Архітектурне проектування. Багатопверховий житловий будинок» (вступна лекція охоплювала формування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови), прочитаної у вересні 2025-2026 навчального року.

- за дисципліною «Проектування об'єктів архітектурного середовища» з питань розроблення проектної пропозиції згідно теми наукового дослідження здобувачів групи 501-АД другого (магістерського) рівня вищої освіти з пошуку проектних пропозицій по організації прибудинкових територій житлових об'єктів та розгляду варіантів графічного оформлення проекту, прочитаного у 2024-2025 навчальному році.

- з дисципліни «Архітектурне проектування. Громадський центр села», прочитаної у першому семестрі 2024-2025 та 2025-2026 навчальних роках здобувачам третього курсу першого освітнього рівня зі спеціальності 191 Архітектура та містобудування освітньо-професійної програми «Архітектура та містобудування».

- у дипломному проектуванні першого освітнього рівня зі спеціальності 191 Архітектура та містобудування освітньо-професійної програми «Архітектура та містобудування» при виконанні комплексного архітектурного проекту на тему «Модульне житло для тимчасово переміщених осіб» (дипломник – Панченко Д.Д., керівники – Шевельов М.А., Вадімов Д.В.).

5. Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертація Д.В. Вадімова є завершеною науковою роботою, характеризується логічним змістовним наповненням, структура забезпечує комплексність та системність опрацювання обраної теми. У роботі чітко визначені об'єкт, предмет, мета та завдання наукового дослідження, добре представлений понятійний матеріал.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, пропозицій і рекомендацій, теоретичних узагальнень і висновків, сформульованих у дисертації забезпечуються структурою дисертаційного дослідження, значним опрацюванням наукових джерел та логічною методикою дослідження.

Робота складається з анотації, вступу, чотирьох розділів та висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступній частині обґрунтовано актуальність теми дослідження; визначено мету, що відповідає обраній темі та розкрита у завданнях; сформульовано об'єкт, предмет та межі дослідження; окреслено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Зазначено також особистий внесок здобувача та апробація результатів роботи.

У першому розділі «Прибудинкова територія багатоквартирної житлової забудови як архітектурно-планувальний об'єкт» проведено дослідження еволюції архітектурно-просторової організації прибудинкової територій та її впливу на міське середовище; розглянуто етимологію поняття «прибудинкова територія».

Автор здійснює глибокий аналіз поняття простору в контексті архітектури міста, звертаючись до ключових науково-філософських термінів і концепцій. Дисертантом в якості концептуального інструменту введено поняття "Домінантний простір", яке розглядається не лише через призму його фізичних характеристик, а як багатовимірне явище, що охоплює соціальні, культурні та естетичні аспекти взаємодії людини з міським середовищем. Також

проведено аналіз домінантної просторовості міст та поселень різних епох, починаючи від трипільських поселень і до сучасних міст.

Автором проведено аналіз стану попередніх досліджень вивчення проблеми формування прибудинкової території у системі міського поселення. Проаналізовано праці як зарубіжних так і вітчизняних науковців, які продемонстрували, що питання якості міського публічного простору, невід'ємною частиною якого є прибудинкові території, знаходиться в центрі уваги урбаністів, архітекторів та соціологів вже тривалий час. Проте, автор наголошує, що попри існування значного обсягу наукових та практичних праць, присвячених різним аспектам формування прибудинкових територій багатоквартирного житла існують певні прогалини та напрямки для подальших досліджень в українському контексті.

Перший розділ дисертації також присвячено детальному вивченню нормативно-правових аспектів закріплення прибудинкових територій багатоквартирної забудови в закордонній та вітчизняній практиці. Виявлено загальні світові тенденції та необхідність подальшої гармонізації і уточнення механізмів практичної реалізації в українському законодавстві для ефективного управління та благоустрою.

У другому розділі *«Методика дослідження прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови»* описано особливості наукових підходів до вивчення прибудинкових територій. Так, містобудівний підхід спрямовано на аналіз прибудинкових територій в контексті міського планування та архітектури; в рамках системного підходу прибудинкова територія багатоквартирного житла розглядається як складна соціально-просторова система, що складається з взаємопов'язаних елементів, які функціонують у взаємодії з навколишнім середовищем та соціальним контекстом; функціональний підхід акцентує увагу на функціональному призначенні прибудинкової території та її окремих елементів; соціо-просторовий підхід розглядає прибудинкову територію житлової забудови як соціальний простір, де відбуваються соціальні взаємодії, формуються соціальні зв'язки та реалізуються соціальні потреби мешканців; еколого-орієнтований підхід, що є особливо актуальним розглядає прибудинкову територію як елемент міської екосистеми, що має виконувати ряд екологічних функцій та сприяти підвищенню екологічної стійкості міського середовища; архітектурно-планувальний підхід враховує різноманітні аспекти, що робить його важливим для формування якісного житлового середовища; економічний підхід передбачає оцінку економічної ефективності утримання та розвитку таких територій, а також аналіз витрат на їх обслуговування та інвестицій у благоустрій і дозволяє оптимізувати використання ресурсів, забезпечити сталий розвиток і підвищити якість життя мешканців; психологічний підхід є важливим аспектом у дослідженні взаємозв'язку між фізичним середовищем і психоемоційним станом мешканців; управлінський підхід включає дослідження моделей управління прибудинковими територіями та аналіз ролі органів місцевого самоврядування і управлінських структур у забезпеченні благоустрою; комплексний підхід поєднує та комбінує різні наукові підходи та методи дослідження для отримання цілісного та всебічного розуміння прибудинкових територій.

Також в даному розділі автором закладено методологічні основи дослідження прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови. Розроблено концептуальну рамку «каркас дослідження» - схему дослідження, яка окреслює ключові поняття та взаємозв'язки і є структурованою системою, що визначає напрямок дослідження та обґрунтовує вибір методології і методів.

Дисертантом вміло використано такі методи дослідження як аналіз нормативно-правової бази, кількісні та якісні методи, метод кейс-стаді (case study), порівняльний аналіз; історико-теоретичний, морфологічний, композиційний, емпіричний методи, методи ситуативного аналізу.

Автором напрацьовано схему ієрархії урбаністичних систем, яка демонструє місце прибудинкових територій в структурі міста. Акцентовано увагу на ключовій ролі прибудинкових територій у формуванні життєкомфортного середовища сельбищної території. Визначено їх значення як багатофункціональних просторів, що забезпечують соціальну взаємодію, рекреаційні потреби, екологічну стабільність та естетичну привабливість. Підкреслено їх прямий вплив на якість життя мешканців.

У *третьому розділі «Фактори, що впливають на формування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови»* проведено всебічний аналіз факторів, які визначають специфіку, структуру, функціональне наповнення та естетичний вигляд прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови. Розглянуто як об'єктивні передумови, пов'язані з архітектурою та плануванням, так і природні, кліматичні та функціональні фактори, що формують просторову організацію. Окрему увагу приділено композиційним аспектам та типологічним особливостям об'єкту дослідження. Детально проаналізовано нормативно-правові чинники, що є обов'язковими, мають прямий вплив на організацію та функціонування прибудинкових територій багатоквартирного житла і формують базові рамки для всіх інших аспектів.

Проаналізовано архітектурно-планувальні передумови формування прибудинкових територій. Наголошено, що планувальна структура житлової забудови сельбищної території є відображенням домінуючих містобудівних парадигм, соціально-економічних умов та технологічних можливостей певного історичного періоду. Ці принципи організації простору безпосередньо детермінують морфологію, розмір, конфігурацію та функціональне наповнення прибудинкових територій – найближчого до житла відкритого простору.

В процесі систематизації просторових рішень автором розроблено морфологічну класифікацію прибудинкових територій, що інтегрує описову складову факторів впливу отриманих шляхом аналізу існуючої світової практики.

Досліджено композиційно-просторову організацію та морфо-типологічні ознаки об'єкту дослідження. Розроблено критерії формування та морфологічні одиниці типологічної моделі організації прибудинкових територій різних типів; представлено типологічні моделі для чотирьох типів та описано функціональне наповнення для задоволення потреби мешканців та просторово-композиційні особливості територій для кожного типу. Представлено та описано види землекористування для всіх типів на прикладі міста Полтави.

У *четвертому розділі «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови на прикладі м. Полтава»* висвітлено теоретичні та практичні аспекти впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови з акцентом на застосування цих знань у контексті міста Полтава. Зокрема, автором виділено чотири принципи впорядкування територій: принцип нормативно-правової основи, принцип соціальної взаємодії через партисипативність, принцип етичного управління та добросусідства, принцип збалансованого сталого розвитку (екологічної відповідальності).

Автором запропоновано цілісну динамічну модель управління прибудинковими територіями, що забезпечує гармонійний розвиток житлового середовища. На основі узагальнення емпіричного досвіду та проєктної практики визначення й оформлення меж прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови у місті Полтава, дисертантом було ідентифіковано та систематизовано 10 основних прийомів, які детально описано та представлено у вигляді аналітичних графічних зображень.

В даному розділі також запропоновано перспективи розвитку прибудинкових територій, які автор розглядає на двох взаємодоповнюючих рівнях: мікрорівні (локальний контекст) та макрорівні (системна інтеграція). Представлено симбіоз парадигм взаємодії прибудинкових територій та тенденцій розвитку урбанізованого простору. Визначено, що

майбутнє прибудинкових територій, та відповідно якості міського середовища, вимагають комплексного підходу, який інтегрує аналіз на двох взаємодоповнюючих рівнях парадигм.

Завершується робота висновками дисертаційного дослідження, які у логічній послідовності розкривають його результати та показують, що поставлені мета та завдання було виконано в повному обсязі, а робота є завершеною науковою працею.

Дисертація оформлена відповідно до нормативних вимог, що пред'являються до наукових робіт. Праця написана державною мовою, терміни і поняття, використані у дослідженні застосовані правильно. Стиль викладення матеріалу засвідчує високий професійний рівень здобувача.

Наукові результати дисертації опубліковані у 10 наукових працях, серед яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 – у виданнях іноземних держав, які включено до міжнародної наукометричної бази Scopus, 5 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Кількість та якість наукових публікацій відповідає вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44.

Результати перевірки дисертаційної роботи та пов'язаних із нею наукових публікацій свідчать про відсутність ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів досліджень. Дисертаційна робота є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням, отримані результати належать автору, а використані наукові положення, ідеї та результати інших дослідників мають належні посилання на відповідні джерела.

8. Зауваження та побажання до дисертації

Високо оцінюючи дисертаційне дослідження Вадімова Дмитра Вадимовича на тему «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови (на прикладі м. Полтава)», необхідно зазначити певні дискусійні моменти, зауваження та побажання:

1. У тексті дисертації зустрічаються описки та стилістичні помилки у вигляді тавтології (с. 12, 13). У Вступі при розгляді поширення урбанізації у світовому контексті за даними ООН бажано було б більше зацентруватися на європейському просторі і окремо подати дані про збільшення кількості міст та численності їх населення у Європі на зразок рис. 1.1 та 1.2.

2. При проведенні анкетування щодо актуальності та пріоритетності питань впорядкування прибудинкових територій в м. Полтава варто було б залучити не лише голів ОСББ, а також інших мешканців багатоквартирних житлових будинків, оскільки вибірка 11 людей може бути недостатньою для повного вираження думок та ситуацій стосовно певних існуючих проблем впорядкування прибудинкових територій та особливостей їх вирішення (Рис. 1.4).

3. Розділи 1.2. та 1.3. варто було б доповнити аналітичним ілюстративним матеріалом (схеми, таблиці), що узагальнював би наявну описову інформацію та демонстрував комплексний аналіз досліджуваних праць науковців, різних нормативних правових документів та законодавств.

4. В Розділі 1 автором було введено поняття «Домінантний простір», проте, цей термін більше ніде не зустрічається по тексту дисертації. Вочевидь бажано було б ним оперувати надалі в ході проведення дослідження та розкриття основних аспектів проблеми.

5. Таблиці 1 – 4 (с. 206 - 209), дублюють певну графічно-ілюстративну інформацію, що подана раніше на рис. 3.4, 3.6, 3.8, 3.10. Варто було б скоротити ці дані в таблицях або більш насичити їх додатковою новою аналітичною інформацією.

6. В Додатку А варто було б подати також аналогічний аналіз організації прибудинкових просторів багатоквартирної житлової забудови щодо вітчизняного досвіду, зокрема, міста Полтави.

Проте, зазначені вище зауваження не є суттєвими, та в цілому не знижують загального позитивного враження від роботи, яка є серйозною науковою працею та заслуговує на високу оцінку.

9. Загальна оцінка дисертації

З урахуванням зазначеного вважаю, що дисертаційна робота Вадімова Дмитра Вадимовича за темою «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови (на прикладі м. Полтава)» є самостійним, завершеним дослідженням, яке містить важливі наукові положення та результати у галузі архітектури. Дисертація відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені п. 29 Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у заклад вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261 зі змінами, внесеними згідно з Постанови КМ № 283 від 03.04.2019 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України 12 січня 2022 р. № 44, із змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України 19 травня 2023 р. № 502, та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», а її автор – Вадімов Дмитро Вадимович - заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 - Архітектура та містобудування.

Офіційний опонент,
кандидат архітектури,
доцент кафедри архітектури і
середовищного дизайну
Національного університету
водного господарства та природокористування

І.В. Потапчук